

Upprop (2010): Skydda Sveriges Gammelskog

Förlusten av ursprungliga livsmiljöer utgör den enskilt största anledningen till den globala förlusten av biologisk mångfald, levande natur. För att kunna bevara ett levande skogslandskap i Sverige krävs att alla kvarvarande natur- och gammelskogar och andra skogar med höga naturvärden skyddas. En stor andel av de över 1 800 skogslevande växt- och djurarter som finns upptagna på den svenska rödlistan över missgynnade och hotade arter är knutna till dessa skogar.

Enligt Naturvårdsverket återstår endast några få procent skogar med höga naturvärden nedom gränsen för fjällnära skog. Det är dags att avbryta alla avverkningsplaner av gammelskog. Dessutom måste även en restaurering av lämpliga skogsmiljöer inledas för att uppnå tillräckliga arealer och kvaliteter i enlighet med den aktuella naturvårdsforskningens rekommendationer.

Utarmningen av det skogliga ekosystemet tränger inte bara undan en mängd skogslevande arter, utan påverkar i allra högsta grad även människan negativt. Ett levande skogsekosystem är grunden för livsnödvändiga processer i form av exempelvis reglering av luftkvaliteten, klimatreglering, vattenreglering, vattenrening, pollinering och mildrande av naturkatastrofer.

Ett uthålligt svenskt skogsbruk, som tar bevarandet av den biologiska mångfalden på allvar, kan inte uppnås i en situation där 95 procent av den produktiva skogen är exploaterad och endast enstaka procent av skogsmarken är avsatt till naturvård. Regeringen och Skogsindustrierna förordar ytterligare intensifiering av skogsbruket, med metoder som stubbrytning, ökad användning av främmande trädslag, dikesrensning och gödsling, något som hotar den biologiska mångfalden ytterligare. Sverige har förbundit sig internationellt och nationellt att stoppa förlusten av biologisk mångfald och det är vår skyldighet mot kommande generationer att följa dessa åtaganden. Den nuvarande negativa trenden måste omedelbart vändas och riksdag och regering måste ta sitt ansvar.

Till riksdag och regering:

UPPROP: Skydda Sveriges Gammelskog

Åtgärder och krav:

- Anta ett nytt arealmål för perioden 2010-2020 som ligger i linje med ledande naturvårdsforskning, där 20 procent av Sveriges produktiva skogsmark skyddas.
- Höj anslaget till skogsskydd perioden 2010-2020 till den nivå som krävs för att långsiktigt bevara den biologiska mångfalden i skogen.
- Främja en ökad variation av skogsbruksformer i de 80 procent av den produktiva skogsmarken som fortsatt brukas.
- Motverka klimatförändringarna och främja en ökad kolinlagring i skogsmarken genom att bevara kvarvarande äldre skogar och modifiera skogsskötseln av de brukade.
- Bevara den fjällnära skogen. Gränsen för fjällnära skog får inte inskränkas.
- Bättre generell hänsyn vid skogsbruk.
- Inför stöd för landskapsplanering.

Forskare med anknytning till områdena skog, klimat, miljö, biologi eller ekologi, samt organisationer som vill underteckna uppropet gör detta genom att ta kontakt med Skydda Skogen på: viktor.safve@skyddaskogen.se.

Motiveringar:

1. Anta ett nytt arealmål för perioden 2010-2020 som ligger i linje med ledande naturvårdsforskning, där 20 procent av Sveriges produktiva skogsmark skyddas.

Motivering: Idag är endast 3,3 procent av den produktiva skogsarealen i Sverige formellt skyddad (bara hälften återfinns nedan den fjällnära skogen). Ytterligare några procent är frivilligt avsatta för naturvårdsändamål av skogsägare. Forskning visar att när arealerna av en ursprunglig livsmiljö faller under 20 procent påverkas överlevnaden hos många känsliga arter negativt. Det är därför rimligt att ha ett mål att 20 procent av den produktiva skogsmarksarealen skall avsättas för bevarande av biologisk mångfald.

Miljövårdsberedningens betänkande SOU 1997:97, 98 gav stöd för långsiktigt skydd av 9-16 procent av Sveriges skogsmarksareal nedan den fjällnära gränsen, förutsatt att naturhänsynen i den brukade delen av skogslandskapet var god. Senare undersökningar tyder på att Miljövårdsberedningen underskattade behovet av skyddad skog för att klara mångfaldsmålet. Därför framstår 20 procent som ett rimligt krav i relation till Skogsvårdslagens portalparagraf som säger att produktionsmålet och miljömålet ska vara jämställda. Självklart ska den sektor som påverkar skogsekosystemet starkast förväntas ta ett sektorsansvar som grundar sig på senaste forskningsresultat. Staten bör ta ansvar för att formellt skydda 10 procent av den produktiva skogsarealen och ekonomiskt ersätta privata markägare. Skogsägare bör frivilligt avsätta 10 procent av sin produktiva skogsmark till naturvård. De stora skogsbolagen bör ta ett extra stort ansvar för miljömålet i skogen. De frivilliga avsättningarna måste avse de mest skyddsvärda markerna, samt offentliggöras, kartläggas, och deras bidrag till miljöpolitikens uppfyllelse måste analyseras.

2. Höj anslaget till skogsskydd perioden 2010-2020 till den nivå som krävs för att långsiktigt bevara den biologiska mångfalden i skogen.

Motivering: Dagens anslagsnivå är inte tillräcklig för att Naturvårdsverket, Länsstyrelser och Skogsstyrelsen ska ha de resurser som krävs för att ersätta alla privata markägare och utföra uppdraget att leva upp till miljömålet för skogen. Idag är skyddstakten så låg att många värdefulla skogar hinner avverkas innan de fått ett skydd. Myndigheterna tvingas tillåta avverkning i skyddsvärda skogsområden på grund av att de inte har tillräckliga ekonomiska resurser. Dessutom har Skogsstyrelsen i vissa distrikt inte resurser att i fält besöka mer än 5 - 10 procent av de avverkningsanmälningar de får in. Anslaget till skogsskydd måste höjas med det som krävs för att bevara den biologiska mångfalden i skogen. Det är en långsiktig investering som bara går att göra nu när naturskogarna fortfarande finns kvar. Det blir mycket dyrare, svårare och tar mycket längre tid att restaurera utarmade industriskogar och plantager. Om regeringen tilldelade naturskyddet cirka 5 miljarder kronor per år under perioden 2010-2020 skulle Sverige kunna nå miljömålet att bevara den biologiska mångfalden. Det motsvarar ca en tiondel av vad svensken julhandlar för varje år (Handels Utredningsinstitut förutspår 61,3 miljarder kronor 2009) eller vad som årligen investeras i trafiken (drygt 40 miljarder kronor enligt regeringens budgetproposition för 2010). Idag ligger anslaget till skydd av skogsmark på ca 600 miljoner, vilket är en mycket låg nivå i detta sammanhang. Som komplement till höjda anslag bör det statliga förvaltandet av produktionsskogar, kunna användas i större utsträckning som bytesmark till privata skogsägare som önskar detta.

3. Främja en ökad variation av skogsbruksformer i de 80 procent av den produktiva skogsmarken som fortsatt brukas.

Motivering: Skötseln av skogsekosystemet bör inriktas mot långsiktigt hållbar virkesproduktion, där alternativa skogsbruksmetoder och kontinuitetsskogsbruk främjas. Detta för att gynna snabbare återupptag av växthusgaser, jakt, rekreation/friluftsliv, turism, uttag av bär och svamp, renskötsel och minimera riskerna med monokulturer. Med nuvarande ensidiga skogsbruksmetoder riskerar viktiga ekosystemtjänster att allvarligt skadas. Det pågår idag ett ekosystemskifte från blandskogar och naturligt föryngrade skogar till monokulturer av barrträdsplantager och intensivt skötta enskiktade produktionsskogar. Ytterligare omvandling bör undvikas. Monokulturer har ökade risker att drabbas av olika insektsutbrott och svampsjukdomar. Förändringar av skogsskötseln bör innefatta bl.a. ett ökat inslag av naturlig föryngring och fortlöpande naturhänsyn under röjning och gallring. En större mångfald av skötselmetoder skulle skapa en större mångfald i skogslandskapet och minska riskerna med en allt för schablonartad skogsskötsel.

4. Motverka klimatförändringarna och främja en ökad kolinlagring i skogsmarken genom att bevara kvarvarande äldre skogar och modifiera skogsskötseln av de brukade.

Motivering: Gammelskogar innehåller stora kollager och ny forskning visar att de även långsiktigt fortsätter att lagra kol. Ju äldre skogen är, desto mer kol har skogen hunnit lagra under sin livstid. När gammelskogen avverkas frigörs delar av det kol som under århundraden lagrats i marken. Med dagens korta omloppstider är det sannolikt att kollagren i marken inte återställs innan nästa avverkning, d.v.s. kollagret i mark utarmas kontinuerligt. Skogsbruk som kontinuerligt bevarar trädsnittet minskar kolförlusterna till atmosfären, varför det bör utredas hur sådana metoder kan införas.

5. Bevara den fjällnära skogen. Gränsen för fjällnära skog får inte inskränkas.

Motivering: Sverige har ett ansvar för att bevara nordvästra Europas största intakta naturskogsområden. Vi förutsätter att det förslag som den nyligen avslutade gränsskogsutredningen föreslår angående gränsen för fjällnära skog genomförs och att gränsen består som en viktig markering av detta områdes stora betydelse för naturvården. Även när det gäller att motverka klimatförändringar är bevarandet av dessa stora naturskogar av stor vikt.

6. Bättre generell hänsyn vid skogsbruk.

Motivering: Dagens naturhänsyn vid olika skogsbruksåtgärder håller alltför ofta för låg kvalitet och är av för liten omfattning. Andelen lövträd, gamla träd och död ved måste öka markant i det brukade landskapet. Hänsynen till vattenmiljöer är idag i många fall bristfällig och måste regleras och förbättras avsevärt. Skogsbruket står idag för ca 25 procent av kvicksilverkoncentrationerna i insjöfisk. Enligt Skogsstyrelsen bröt 20 procent av alla avverkningar utförda av skogsbolag mot minimikraven i skogsvårdslagen under 2007. När det gäller privatskogsbruket låg siffran på 28 procent. Tillsätt en utredning för att ta fram ett förslag till sanktionsmöjligheter vid brott mot skogsvårdslagen. Idag är sanktionsmöjligheterna i praktiken obefintliga vid brott mot naturvårdshänsyn.

7. Inför stöd för landskapsplanering.

Motivering: Forskning har visat att arters förekomst är starkt beroende av hur mycket lämplig miljö det finns i ett större område och hur den är fördelad. När åtgärder planeras i

områden med många skogsägare tas i dagsläget liten eller ingen hänsyn till hur närliggande marker brukas. I varje landskapsavsnitt bör det skyddas och restaureras tillräckligt stora arealer biologiskt värdefulla naturskogsmiljöer för att bevara de arter som är beroende av dessa. För att naturvården ska bli effektivare och avsatta marker göra större nytta föreslår vi att myndigheterna ska få i uppdrag och resurser att planera i samverkan med markägare. Då måste även hagmarker med träd, som ofta hyser hotade arter, tas med i planeringen. Det krävs ekonomiskt stöd till skogsägarna för att få en effektiv planering för bevarad biologisk mångfald.

Initiativtagare till uppropet är organisationen Skydda Skogen